

Utazás az időben

„Hajt az idő gyorsan – rendes útján eljár –
Ha felülünk, felvesz, ha maradunk, nem vár...”

Arany János: Toldi estéje – részlet

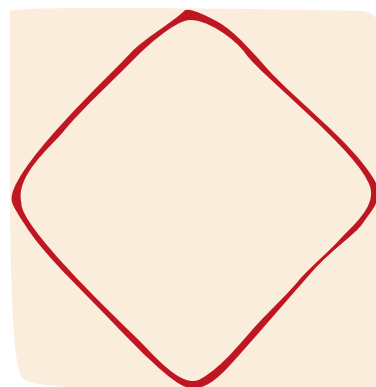

Az emlékfoltozók

Családi összejöveteleken, baráti találkozókön gyakran hangzik el, hogy „Ugye emlékszel?” vagy „Te is emlékszel még arra?”. Ilyenkor előkerülnek a régi emlékek, hajdanvolt történetek. Mi történik olyankor, ha az emlékek szövetén lyuk keletkezik, ha már nem tudjuk felidézni valamelyik múltbéli pillanatot?

1. Alkossatok négyfős csoportokat!

- Gyűjtsetek olyan összetett szavakat, amelyeknek egyik tagja az **emlék** szó!
- Egy csomagolópapírra készítsétek el ezt az ábrát! A csoport minden tagja a papír egy-egy sarkába írja bele, ami az emlék szóról eszébe jut! Ezt követően gyűjtsétek össze azokat a gondolatokat, amelyek mindenkinél megjelentek, és írjátok le középre! A középre írt szavakat hasonlítsátok össze a többi csoport munkájával! Mit vesztek észre?
- Csoportokban beszéljétek meg, mi lehet az értelmi kapcsolat az emlékezik, az említ és az emleget igék között!

Hogyan működik az emlékezet?

Az elefánt soha nem felejt – tartja a mondás. Kutatások igazolták, hogy valóban kiváló memóriája van az elefántoknak. De mi a helyzet velünk, emberekkel? Nap mint nap eseményeket, beszélgetéseket, adatokat, képeket rögzítünk a fejünkben, s próbálunk ezekre később visszaemlékezni. Bizonyos dolgokat csak rövid ideig tudunk megjegyezni, míg más emlékeket hosszú évek múltával is könnyen felidézünk. A legtöbb ember a hároméves kora előtti eseményekre nem képes visszaemlékezni.

2. Olvasd el a mese címét!

- Kik lehetnek az emlékfoltozók? Milyennek képzeled őket?
- Mikor, miért lehet szükség az emlékek megfoltozására?
- Hogyan lehet egy emléket megfoltozni?

Az emlékfoltozók

Volt egyszer két tündér, de mondhatnám azt is, hogy két rigó, de még azt is, hogy két kislány, én nem tudom megmondani, melyik, mert mindháromra hasonlítottak: hajnalonta nyitott ablakaik párkányán ülve fütyörésztek, mint a rigók, hálóingben lógatták a lábuk, mint valami unatkozó tündérek, az egyik olyan szőke kislány, akárha fején limonádét hordana, a másik mint egy faodú, olyan barna.

Ezek a szőke és barna tündérrigólányok minden hajnali fütyörészésük után, amikor már reggel lett, és járt a postás, átugráltak házuk küszöbén – egy nagy piros fazekat cipelve magukkal – egészen a postaládáig, onnan kiszedték a leveleket, mind egy szálig, bele a fazékba, aztán becihelődtek a házukba.

Bent leültek a nagy piros fazék köré, és bontani kezdték a borítékokat.

Az elsőből egy kék lebegésű, pókhálófinom kendő bomlott ki, nagy lyukkal a sarkában, mellette papíron írás:

– Kedves emlékfoltozók! Úgy hallottam, ti, akik tündérrigólányok vagytok, meg tudjátok foltozni az emlékeket.

Én egy öreg, kék roller vagyok, és bárhogyan próbálom, mégsem emlékszem arra az utcára, ahol először gurultak a kerekeim.

Lyukas az emlékem. Foltozzátok meg, kérve kérlek, hadd juthasson eszembe a régi utca, a régi forgás.

A tündérrigólányok újabb levelet bontottak, abból zöld kendő bomlott ki, éktelenkedő lyukkal a közepén, mellette írás:

– Kedves emlékfoltozók! Én egy tölgyfa vagyok. Jó ideje próbálok visszaemlékezni arra, milyen volt körülöttem a fű, a föld, amikor még csemete voltam, és nem jut eszembe, semmi módon. Megnőttem, kiment a fejemből, üres, lyukas ott az emlékem, kérlek, segítsetek, foltozzátok meg!

Aztán egy harmadik levelet is bontottak a tündérrigólányok, abból egy színes kendő lebegett elő, akkora lyukkal, hogy majdnem átfért rajta a piros fazék. Pedig az aztán jó nagy volt. A színes kendő mellett levél:

– Kedves emlékfoltozók! Én egy fiú vagyok, keresem az emlékeimben a nagymamámat, de nem

találom. Nem emlékszem arra, hogy milyen volt, amikor énekelt nekem kisfiú koromban. Kérlek, foltozzátok meg az emlékeimet.

A tündérrigólányok papucsot húztak, fogták a kiürült fazekat, és elmentek megkeresni azt az utcát, ahol réges-régen a kék roller kerekei gurultak.

Hét nap s hét éjjel mentek, s mikor érezték, hogy immár jó helyen járnak, és tudták is, hogy az a jó hely a roller valamikori utcája, akkor felvettek az utca porosából egy darabot, a házak színeiből egy fuvintásnyit, s betették a piros fazékba, vitték magukkal.

Aztán tovább mentek, még hét nap s hét éjjel, míg el nem jutottak ahhoz a földhöz, amelyik régen a csemete tölgyfa alatt terült el.

Fölvettek onnan egy hangyabolyt, betették a piros fazékba azt is, majd továbbindultak.

Alig bírták már a járást, mindegyre belebotlottak hosszú hálóingeikbe, már füttyörészni sem volt kedvük, de tudták, hogy még dolguk van. Még egy fontos dolguk. Ezért hát mentek, még hét nap s hét éjjel, míg egy házhoz nem értek, ott ült benne egy nagymama, puha volt, meleg ölelésű, ült ott és énekelt:

– Aludj, ingó-bingó – a két kislány fazékába gyűjtötte a repkedő énekhangokat, a puhaságot, a meleget, majd kimentek egy dombra, letették a fazekat, hátukra feküdtek, fújták kicsit a felhőket és kacagtak.

Amikor jól kikacagták magukat, megkeresték a hazafele vezető utat, s nemcsak hét, de hétszer hét napig mentek, míg hazáig nem értek.

Akkor felmentek a padlásra, s elővették a három lyukas kendőt, amelyeket a postás hozott.

Az öreg rollertől érkező lyukas kéket, a tölgyfától kapott üres közepű zöldet és a nagy lyukú színeset, a fiúét. Kiterítették valamennyit a földre, elővették tűiket, cérnáikat, majd a fazékból a poros földdarabot, a fuvintásnyi színeket, amiket a régi utcából és házairól összegyűjtöttek, s rátették az első kendő lyukas részére. Odaöltögették, megfoltozták a kék roller emlékét, emlékezhettek immár, milyen volt az utca és a házak, ahol először forogtak a kerekei.

Aztán elővették a fazékból a hangyabolyt, rátették a zöld kendő lyukas közepére, odaöltögették azt is, megfoltozták a tölgyfa emlékét, immár eszébe juthatott a hangyaboly, ami még csemetekorában terült el alatta.

Végül elővették a nagymama énekének hangjait, a melegséget, a puhaságot, rávarrták azokat a harmadik, a színes kendő lyukas részére, megfoltozták a fiú emlékét, eszébe juthatott így a nagymamája éneke, melege, puhasága.

Miután végeztek az emlékfoltozással, felvitték a kendőket a padlásra, kiteregették a fecskefészkek mellé, lengtek-lobogtak a megfoltozott emlékek.

A padlásról látták, hogy lement a nap, esteledik, megitták mézes tejküket, fogat mostak, és ágyba bújtak. Kuncogtak kettőt-hármat, majd mély álomba merültek. Aztán hajnalodott, s a tündérrigólányok már ott fütyörésztek ismét nyitott ablakaik párkányán, lógatták a lábukat, hálóingben, piros fazékkal, várták a postást.

Máté Angi

3. Kik a mese főszereplői? Tündérek, rigók vagy lányok? Keress mindháromra igazolást a szövegből!

4. Kik küldték a kendőket?

- a) Mit gondolsz, mit jelképeztek a kendőkön lévő lyukak?
- b) Milyen emlékeket rejthetnek még a kendők?
- c) Kerekasztal módszerrel gyűjtsétek össze, milyen emlékei lehetnek a rollernek, a tölgyfának és a kislánynak!

5. Mire akartak visszaemlékezni a levelek írói? Miért fontosak számukra ezek az emlékek?

6. Értelmezd egy melléknévvel ezeket a szólásokat: minden kimegy a fejéből, lyukas a feje, rövid az esze!

7. Készítsetek rövid jelenetet a mese egy-egy részéből! Mutassátok be, miről beszélgetnek a tündérrigólányok! Csoportban dolgozzatok!

Bent leültek a nagy piros fazék köré, és bontani kezdték a borítékokat.

Akkor felmentek a padlásra, s elővették a három lyukas kendőt, amelyeket a postás hozott.

Alig bírták már a járást, mindegyre belebotlottak hosszú hálóingeikbe, már fütyörészni sem volt kedvük, de tudták, hogy még dolguk van.

Miután végeztek az emlékfoltozással, felvitték a kendőket a padlásra, kiteregették a fecskefészkek mellé, lengtek-lobogtak a megfoltozott emlékek.

8. Készítsetek tablót egy emlékezetekről! Mutassátok be az osztálynak, majd rendezzék a tablókban kiállítást!

Helka

Hallottál-e már Kamorról, a bakonyi varázslóról? Tudod-e, hogy a Balaton tündérét Siónak hívják? Bizony, legnagyobb állóvizünket és környékét rég elfeledett tündérek, boszorkányok, varázslók és egyéb csodás lények népesítik be. Itt él a Sokternyú Kastélyban Helka hercegkisasszony, Nyulász Péter könyvének hősnője.

1. Olvasd el egy levegővétellel a mondatpiramis sorait!

A toronyóra kondult.

A toronyóra csőharangja kondult.

A toronyóra csőharangja komótosan kondult.

A toronyóra csőharangja komótosan, méltóságteljesen kondult.

A toronyóra csőharangja komótosan, méltóságteljesen kondult a Sokternyú Kastélyban.

2. Nézd meg a térképen, hol található Tihany és Siófok!

3. Alkossatok csoportokat és találjátok ki, milyen varázserővel rendelkeznek az alábbi tárgyak. Válasszatok ki valakit, aki ismerteti a többiekkel a varázseszközt!

aranybuzogányos nádszál

cserfa varázspálca

Sárgaköves Gyűrű

4. Mit tudsz a Bakonyról? Egészítsd ki a szöveget saját ismereteiddel!

A Bakony és a Balaton táját azért szeretem, mert maga egy külön kis ország. Növényzete, állatvilága, éghajlata bekeríthető. Leszállóhelye is lehet a vándoroknak, vadlúd, csonttollú madár, szürkebegy átjár rajta, ősszel a seregélyhad csupálja le a termést. Tavasszal költeni jár vissza a gólya, a fecske, a sárgarigó, a kakukk, s mikor délre mennek, fekete nyüzsgés az égbolt. [...]

Most tél van, havasak az erdők. A végtelen csöndet csak madárhang, vadvonulás töri meg. A jeges ág megroppan. Fekete és fehér szín uralkodik a tájban, de a közelben nem ilyen egyhangú a világ, a fenyvesek némi kedvet adnak az egyhangúságban, fatörzsek, levelek színesednek, mert mindig akad néhány, amit nem szakított le az ősz, a télben jobban érzi szépségüket az ember. A hóból galagonya és csipkebogyó piroslik.

Ágh István: Gyermeki bakonyozás – részlet

Helka

Lassacskán estébe fordult a nap. A toronyóra csőharangja komótosan, méltóságteljesen kondult a Soktornyú Kastélyban, mintha csak azt a néhány esztendő számlálná végig egyenként, amely békességben telt el a vidéken. Nem volt sok. Pedig vágytak rá mind: a Víz, a Part és az Erdő népei, hogy ez örökké tartson, de a nyugalmat csak egy törékeny egyezség hordozta, melyet titkon kötöttek meg egymással a környék varázserőt bíró hatalmasságai. Kamor, a Bakony varázslója, Sió, a Balaton tündére és a tihanyi hercegi pár, Kelén és Helka – a kis Helka szülei.

Ádáz¹ viaskodásnak, sötét és vészterhes korszaknak vetettek ezzel véget. Akkorra már nem volt köztük, aki ne siratta volna legalább egy szerettét – Kamor a fiát veszítette el, Kelén az apját, Helka hercegnő a nővérét, Sió a szivárványos halacskáját...

Saját életük is már csak hajszálon függött az egymással folytatott tusakodásban, s tudták, velük pusztul a tó, s körülötte a hegyek világa, ha minden úgy folyik tovább, mint addig.

Túl kellett, hogy lépjenek hát korábbi sérelmeiken. Legyűrve fájdalmukat, félelmeiket és bosszúvágyukat, végül egyezségekre léptek: megesküdtek egymásnak, hogy többé nem használják varázserejüket. Ám nem igazán bíztak benne, hogy a másik is betartja a fogadalmát. Hatalmuk zálogait ezért közösen a föld alá rejtették a füredi partok közelében. Sió az aranybuzogányos nádszálat, Kamor a cserfa varázspálcát, Kelén herceg és Helka hercegnő pedig a Sárgaköves Gyűrűjét áldozta a megbékélésért cserébe.

Minderről persze mélyen hallgatniuk kellett, hiszen a bizalmatlanságuknak ára volt. Bár békét teremtettek, a varázserejük híján gyengévé váltak másokkal szemben. Tudták, bárki könnyűszerrel győzedelmeskedhet felettük, ha ennek hírért veszi. Fenn kellett hát tartaniuk hatalmuk és erejük látszatát, hogy gyanút ne foghasson semmilyen gonosz lélek és rosszakaró.

Évek teltek el, és a sötét idők emléke homályosulni kezdett, de a Víz, a Part és az Erdő népei legendákat szöttek a vészterhes időkről. Azok a mesék pedig egyre varázslatosabbá váltak, s lassacskán már alig akadt, aki tudta volna a teljes igazságot arról, hogyan lelte halálát az ifjú Kamor, hova lett Horka és Thuz, s hogy Siót miért emlegették a háta mögött kígyóhajú tündérnek.

1 ádáz: durva, könyörtelen, embertelen, kegyetlen, borzalmas, kíméletlen

De nem volt ez teljesen véletlen. Kamor tervelte ki azt, hogy ha már a varázspálcáját nélkülöznie kell, majd bűvészkedik a szavakkal. Úgy látta, az a legmegfelelőbb eszköz megőrizni a titkokat, ha összekuszálja az emlékeket, amennyire csak lehetséges. Így azután beszélt mindenfélét mindenkinek, akivel csak találkozott, erről is, arról is, a lényeg az volt, emberfia ne legyen, aki kiigazodik a történetek kuszaságában.

Akkor döntött így a varázsló, amikor hírért vette, hogy a hercegi pár gyermekáldásnak néz elébe. Sokáig gondolta úgy, hogy ez már sohasem fog bekövetkezni, hiszen átok ült Tihany hercegein. Bora, a gonosz bakonyi boszorkány bosszúja volt ez, és ő, Kamor, sokáig hasztalan próbálkozott feltörni az átkot. Végül siker koronázta ténykedését, ami azután újabb titkolózásokhoz vezetett. Már-már úgy tűnt, jól alakulnak a dolgok, amikor egy napon futár érkezett hozzá a Sektornyú Kastélyból.

Abban az évben korán beköszöntött a tél, bár még csak alig fordult novemberre a naptár. A hercegnő akkor már érezte, hogy hamarosan gyereke születik, de még férjének sem szólt erről. Meglepetésnek tartogatta az örömteli bejelentést Kelén közelgő születésnapjára, és eszé ágában sem volt világgá kürtölni.

Hanem az egyik éjjelen vastag gyapjúkendőbe burkolódzó öregasszony kopogtatott a vár kapuján. Metsző, fagyos szél súvított, sűrűn kavargva szakadt a hó, s az örök emberségből beengedték az asszonyt, még mielőtt halálra fagyott volna. Ő azonban nem a hideg elől menekült, hanem mindenáron a hercegnő elé kért bebocsátást, és hatalmas lármát csapott, amikor megpróbálták feltartóztatni.

A rajcsúrra felébredt a hercegnő is, és úgy gondolta, hamarabb csitul a csetepaté, ha meghallgatja az öregasszonyt.

Mikor kettesben maradtak, így szólt a hívatlan vendég:

– Esdekelve kérlek, bocsásd meg nekem, Helka hercegnő, hogy az éj közepén zaklatlak. Rezi vagyok, a Bakony [jvasasszonya](#)². Álmodtam, amiről tudnod kell! Három napja vagyok úton, hogy elmondhassam.

Helka hercegnő a pokolba kívánta, és legszívesebben elkergette volna, de szinte lebénította, amit a boszorkánytól hallott:

– Tudom, hogy gonosz nővérem átka szállt rád egykor, s amiatt neked s a hercegnek nem lehet gyermeketek. Magam sem értem hát, de én mégis azt láttam álmodban, hogy a következő nyár elején, amikor a legrövidebb a sötétség, zöld szemű leánygyermeknek adsz életet – mondta Rezi, majd rögvést jajveszékeléssel folytatta.

² jvasasszony: ősi gyógymódokkal és varázslással gyógyító asszony

– Jaj nekem, bocsásd meg szegény fejemnek, amit mondani fogok, de azt is láttam álmomban, amint a kis hercegkisasszonykát varázslat ragadja el tőled! Láttam, hogy lányodnak szárnyai nőnek, és láttam, hogy elnyeli az éjfékete ég a Bakony felett...

A hercegnő szívét fagyos rémület szorította el, de rezzenéstelen arccal hallgatta Rezi jóslatát. Anyai ösztöne azt súgta, nem árulhatja el gyermekét. A javasasszonynak ételt és szállást adott éjszakára, majd e szavakkal küldte el:

– Jóasszony, mindenki tudja, hogy Bora átka miatt sajnos nem születhet gyermekem, és ennek megfelelően nem is vagyok áldott állapotban.

Alig várta azonban, hogy Rezi elhagyja a kastélyt, rögvest futárt küldött Kamorért. A varázsló harmadnapra meg is érkezett, és mindent elkövetett, hogy a gyermekáldás hírét titokban tartsák. Nem kis fáradságába került előkészíteni, hogy ne tűnjön fel senkinek a hercegnő várandóssága, de gondja volt arra is, hogy örökbefogadás látszatát keltse.

Nem volt rá több ideje bő fél évnél, mert a következő nyár első éjszakáján – ahogy azt Rezi megjövendölte – a hercegnő zöld szemű leánygyereknek adott életet, akit, az akkori szokás szerint, édesanyja után neveztek el: Helkának.

Nyulász Péter: Helka – részlet

5. Válaszolj a kérdésekre az olvasottak alapján!

- Miért léptek egyezsége a varázserővel bíró hatalmasságok?
- Miben állapodtak meg?
- Miért akarták titokban tartani egyezségüket?
- Mikor játszódik a történet? Keress időre utaló kifejezéseket a szövegben!

6. Hogyan lettek a történekből varázslatos mesék?

7. Csoportokban játsszátok el a hercegnő és Rezi beszélgetését!

8. Szerinted miért nem mondta meg a hercegnő Rezinek, hogy gyermeket vár?

9. Melyik hónap hányadik napján ünnepli Helka a születésnapját?

10. Tudod-e? A Balaton két legrégebbi hajóját Helkának és Kelénnek nevezik. Nézz utána az interneten, miért ezeket a neveket kapták a hajók!

Balatoni kecskekörmök

Több monda szövődött legnagyobb tavunk, a Balaton köré. Vajon hogyan keletkezett a tó? Mi a titka a tihanyi visszhangnak? Honnan kerülnek elő, és mik lehetnek a balatoni kecskekörmök? Ma már persze tudjuk a választ ezekre a kérdésekre, de érdemes megismerni, mit is meséltek a régiek.

1. Játsszatok visszhangjátékot! Álljatok körbe, s az egyik gyerek mondja hangosan a Balaton szót! Egymás után ismételjétek el hétszer, egyre halkabban! A nyolcadik gyerek mondjon egy szót, ami kapcsolódik a Balatonhoz, most ezt ismételgessétek fokozatosan halkulva!
2. Mit tudtok a Balatonról? Gyűjtsetek össze minél több információt!

3. Mit gondolsz, miért csak találgatták a régi emberek a kecskekörmök eredetét?
4. Nézzétek meg a pirossal jelölt szavakat a szövegben! Mire utalnak? Hogyan csoportosíthatók a kiemelt szavak?

Balatoni kecskekörmök

Ismeritek-e a Balatont? Pihentetek-e már **kies**¹ partjain? Hallgattátok-e már a hullámok csacska beszédét, a nádasok sűgását-bűgását, a madarak kedves énekeit? Ha nem hallottátok még, akkor én **most** mesélek róla nektek. Mert a hullámok, a nádasok, a madarak suttogását, énekét érdemes meghallgatni! Csodálatos **regékről**² tudnak, szebbnél szebb meséket mondanak a **régi időről**, amelyekről már az emberek megfedekeztek. Ezt a szép regét is Tihany köves partjain üldögélve hallottam. **Most** nektek továbbadom.

Tihany partjait **réges-régen** ezüsfőveny borította, az erdők tisztásain selyemfű nőtt, s csodálatos szőkőkutak lövellték vízsugarukat a ligetek bokrai közt. Nem lakott **még ekkor** ember a félszigeten, csak egy vén-séges banya, aki ott vert tanyát magának a legmagasabb tihanyi hegy barlangjában.

A banyának világraszóló szép kecskenyája volt, szőkőkutak vize mosta szőrüket ezüstös fehérre, a balatoni selyemfű nevelte őket szép, kezes állatokká.

Az ezüstös nyáj s a banya is minden áldott este leereszkedett a Balaton partjára, kecskéi kortyoltak a hűsítő habokból, a banya meg gyönyörködött szépséges nyájában, s büszkén kiáltotta a Balatonnak:

– Nincs szebb az én kecskéimnél! Tudod-e?

A tréfás kedvű tihanyi visszhang ilyenkor mindig ráfelelte:

– Nincs szebb az én kecskéimnél! Tudod-e!!!

Bosszankodott is a vén banya **minden este**, de a tihanyi visszhang ellen tenni mit sem tudott.

Sok víz csorgott el már a tihanyi szőkőkutakon, amikor egy szép napon kedves pásztorlány, a Hold kistestvére hajtotta kecskéit a Balaton-partra. **Soha** nem járt még arra. Megtetszett neki a selyemfű, a csillogó szőkőkutak, a tihanyi erdők, a gyönyörűséges parti főveny. Kapta magát, be-szaladt az árnyas félszigetre, s kecskéi utána iramodtak. Meg sem álltak **előbb**, csak a szépséges fővenyen, a kecskék megöklelték a selymes hátú hullámokat. Nem is látott még a Balaton ilyen szép kecskéket **soha életében**, nem is csoda, hiszen a Hold udvarában nevelkedtek! Aranylott földig érő szőrmebundájuk, aranyból volt szarvacskájuk, s körmük meg vakító fehér, fehérebb az igazgyöngy fehérségénél.

1 kies: vonzó, szép

2 rege: a monda rokon értelmű kifejezése, a monda régi elnevezése. Regélni, elregélni annyit tesz: elmondani, elmesélni. A regény szavunk is innen ered.

A banya is megpillantotta a csodálatosan szép kecskenyáját. Azonnal észrevette, hogy a kecskék szebbek, kedvesebbek, játékosabbak az övéinél. No, menten felforrt az epéje. Eszébe jutott a tihanyi visszhang felelete. Hát mégiscsak van szebb az ő nyájánál! Meg is irigyelte. El is határozta, hogy elpusztítja a Hold kistestvérét, s az arany nyáját magának kaparintja.

A kedves pásztorlány mit se tudott a vénséges banya gonosz szándékáról. Annyira megtetszett neki a Balaton, hogy ha csak tehette, kiült a partjára, az ezüstös fövényre, s énekelt, **míg csak be nem alkonyodott**. A tihanyi madarak a Hold kistestvérétől tanulták legszebb nótáikat, s azóta is fújják szakadatlanul! A kecskék meg eközben a szökőkutak körül ugrándoztak, a selyemfűben legelésztek. Igen jól érezték magukat. **Néha** még a messzi hegyek lábáig is elkóboroltak.

Egyszer is, amikor a kedves pásztorlányka a Balaton-parton ülve dalra tanítgatta a madarakat, s a nyája messze elkóborolt, a banya befogta ökreit arany ekéjébe, s olyan mély barázdát húzott a lány köré, hogy azon bizony a nyáj nem tudott volna keresztülugrani. Így akarta elválasztani a kecskéket kedves gazdájuktól.

A pásztorlányka, **amikor észrevette** a banya mesterkedését, felugrott és elkezdett szaladni az árok felé, erős volt, edzett volt, biztos volt benne, hogy keresztülugorja.

Ekkor rettentő vihar kerekedett, és zúgva, bömbölve törtek át a hullámok a partokon. Próbált a leány menekülni erre is, nézett amarra is.

De a hullámok sziszegve nyaldosták sarujának szíját, **egykedőre** beborították a pásztorlánykát. Még **utoljára** annyit tudott kiáltani:

– Gyertek, gyertek, édes kecskék! – s azzal elmerült.

Alighogy meghallották a kecskék a kiáltást, szedték a lábukat, csattogott fehér márványkörmük az ezüstös fövényen. Rohantak kis gazdájukhoz. A banya kitérte előttük karját, haza akarta őket terelni az övéihez, hogy ezután neki legyen a világon a legszebb kecskenyája. No, ugyan az aranyszörű nyáját hívogathatta, csalogathatta, szólíthatta. Nem hallgattak azok rá. Rohantak egyenesen a hullámokba, magukkal sodorva a jajveszékelő banyát is, aki gonosztettéért szörnyen meglakolt. A Balaton hullámaiban lelte halálát.

A Hold kistestvéréből Tündér lett, s **még sokáig** ott tanyázott a tihanyi ligetek tisztásain. Aranyszörű nyája azonban benn maradt a Balatonban, nem maradt egyéb belőlük, mint a szépséges fehér körmük, melyek csodálatos fehérén izzanak a telihold fényében! **Még ma is** találnak a tihanyi gyerekek a hegyekben kecskekörmöt. Olcsó pénzért adnak is belőle.

Vegyetek tőlük, ha arra jártok.

Komjáthy István

5. Miért soroljuk ezt a szöveget a mondák közé?

6. Válaszolj a kérdésekre a szöveg alapján!

- a) Mivel büszkélkedett a banya?
- b) Hogyan akarta megszerezni az aranynyáját?
- c) Mi lett a nyáj sorsa?
- d) Mi lett a banya büntetése?

7. Keress mesei és valóságos elemeket a mondában!

8. Játsszatok szoborjátékot! Mindegyik csoport válasszon egy mondatot az alábbiak közül, némajátékkal játsszatok el, a többiek pedig próbálják meg kitalálni, melyik mondatot választotta a csoport!

- a) Bosszankodott is a vén banya minden este.
- b) A banya megpillantotta a csodálatosan szép kecskenyáját.
- c) A kedves pásztorlányka dalra taníttatta a madarakat.
- d) A pásztorlányka észrevette a banya mesterkedését.
- e) Próbált a lány menekülni erre is, nézett amarra is.
- f) A banya haza akarta őket terelni.

Füstbement terv

Hosszú távollét után nem könnyű szavakat találni a családtagok köszöntéséhez. Az édesanya, aki szintén tárt karokkal várja a fiát, nehezen megszólítható. Olykor a szavaink nem tudják pontosan kifejezni az érzéseinket.

1. Voltál-e már hosszabb ideig távol a szüleidtől?

- a) Csoportokban beszélgetsetek arról, milyen érzés volt távol lenni a családtól! Milyen volt a hazaérkezés? Mondtatok-e egymásnak valamit?
- b) Készítsetek állóképet arról a pillanatról, amikor valaki hosszú idő után először találkozik a szeretteivel!

2. Olvasd el a vers címét! Magyarázd meg a jelentését!

3. Vajon mi járhat a hazafelé tartó fejében?

„Egész úton – hazafelé –
Azon gondolkodám: ...”

Csoportokban gyűjtsétek össze elképzeléseiteket, hogyan folytatnátok a verssort!

Füstbement terv

Egész uton hazafelé
Azon gondolkodám:
Miként fogom szólítani
Rég nem látott anyám?

Mit mondok majd először is
Kedvest, szépet neki?
Midőn, mely bölcsőm ringatá,
A kart terjeszti ki.

S jutott eszembe számtalan
Szebbnél-szebb gondolat,
Mig állni látszék az idő,
Bár a szekér szaladt.

S a kis szobába toppanék...
Röpült felém anyám...
S én csüggttem ajkán... szótlánul...
Mint a gyümölcs a fán.

Petőfi Sándor
Dunavecse, 1844. április

4. Hasonlítsátok össze a csoportok állóképeit a versben elhangzottakkal!

5. Válaszolj a kérdésekre a vers alapján!

- a) Miből derül ki a versben, hogy a beszélő sokáig volt távol a szüleitől?
- b) Min töpreng útközben?

6. Volt már olyan élményed, hogy nem tudtad szóban kifejezni az érzelmeidet? Mi mással fejezted ki ezeket?

Tavaszkeresők

Bár naptár szerint tavasznak kellene lenni, előfordul, hogy sűrűn havazik, télies az idő. Van, amikor egész télen alig van hó. Késő ősszel is lehet nyári meleg. Nyáron néha dideregve fázunk. Az évszakok olykor megréfkálnak minket.

1. A naptár szerint mettől meddig tart a tél?
2. Alkossatok két csoportot! Az egyik csoport a tél, a másik a tavasz szépsége mellett érveljen!
3. Mikor mennyi időt jelent a nemsokára? Beszéld meg a padtársaddal! Mondjatok helyzeteket!

Tavaszkeresők

Jól itt felejtette magát a tél. Húzza a csendest vastag hópaplan alatt. Eszébe sem jutott fölkelni, továbbállni, pedig már hóvirágok csiklandozták a talpát, verebek csipdesték a fülét, cinkék huzigálták megcirmosodott bajuszát, szakállát. Mert a tél, a hófehér, szakállal, bajusszal születik, s ahogy öregszik, vénül, bajsza, szakála szürkül, barnul. Olyan lesz, mint a cirmos cica bundája. Mígnem egy szép napon egészen megfeketedik vagy megbarnul.

– Hát az idén nem lesz tavasz, mint tavaly volt? – kérdezte a kisfiú egyik reggel öltözködés közben.

– Hogyne lenne, megjön az nemsokára – mondta a kisfiú édesanyja. – Hát már nem szereted a telet?

– Szeretem, csak sokat kell öltözködni. Azt nem szeretem. És szaladgálni sem lehet igazán ennyi ruhában.

– Szaladgálhatsz majd eleget. Nemsokára – igazította a kisfiú hátára a súlyos táskát az édesanyja.

Köszöntek s indultak, a kisfiú s a nagyfiú, kéz a kézben.

– Mikor lesz az a nemsokára? – kérdezte a kisfiú, alighogy leértek az utcára.

– Nemsokára – mosolygott rá a nagyfiú.

– Holnap? Vagy holnapután?

– Nemsokára.

– Jó, de mikor. Egy hét múlva?